

Marek Cichocki gościem debaty „European Memory and Politics: A Crisis of What?”

„European Memory and Politics: A Crisis of What?” – pod takim tytułem odbyła się w ubiegłym tygodniu debata Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność. Udział w niej wzięli: redaktor naczelny „Teologii Politycznej” Marek A. Cichocki oraz Ivan Krastev związany z bułgarskim Centre for Liberal Strategies oraz Instytutem Nauk o Człowieku w Wiedniu. Zachęcamy do wysłuchania tej interesującej rozmowy.

Debata pomiędzy Ivanem Krastevem i Markiem Cichockim, zatytułowana *Europejska pamięć i polityka: A Crisis of What?* została zorganizowana w trybie hybrydowym. Była ona dostępna zarówno dla publiczności w Centrum Konferencyjnym Zielna w Warszawie, jak i online dla uczestników konferencji Memory Studies Association oraz wszystkich innych osób poprzez otwarte kanały ENRS na YouTube i Facebooku.

Obaj prelegenci to nie tylko uznani badacze nauk politycznych i filozofii, ale także intelektualiści aktywnie zaangażowani w kształtowanie bułgarskiej i polskiej publicznej debaty politycznej. Choć reprezentują odmienne poglądy ideologiczne – odpowiednio liberalne i konserwatywne – obaj wyrażali podobne obawy dotyczące przyszłości Europy, jej polityki i pamięci.

Marek Cichocki and Ivan Krastev debate. European Men

European Network Remembrance and Solidarity

Watch on

Na wstępie moderatorka Małgorzata Pakier poprosiła dyskutantów o scharakteryzowanie źródła poczucia kryzysu, które zdaje się dominować w europejskim dyskursie ekonomicznym, politycznym i kulturowym, oraz o odpowiedź na pytanie, czy nasze obawy o pamięć historyczną są uzasadnione. O ile, zdaniem Krasteva, wiele obaw o przyszłość wynika z bezprecedensowych, ale paradoksalnych przełomów, jakie przyniosły globalizacja i rozwój technologiczny, o tyle Cichocki wskazywał raczej na wyczerpanie się starych ram politycznych

wyznaczonych przez porządek liberalno-demokratyczny ustanowiony po zimnej wojnie. Obaj dyskutanci zgodzili się, że jedną z przeszkód w obliczu tego kryzysu jest nasze podejście do przeszłości, wciąż podyktowane logiką Fukuyamowskiego "końca historii", w której jest ona postrzegana jako przedmiot pamięci, a nie historii. To właśnie ponowne nauczenie się, jak korzystać z historii, było postrzegane jako możliwe rozwiązanie przyszłych wyzwań.

Cichocki wskazywał na wyczerpanie się starych ram politycznych wyznaczonych przez porządek liberalno-demokratyczny ustanowiony po zimnej wojnie

Obaj dyskutanci wiązali też koniec *końca historii* z narastaniem populizmu, wskazując, że aby na niego odpowiedzieć, konieczna będzie zmiana ram projektu

europejskiego. O ile Cichocki proponował zwrócenie się w stronę ponadnarodowych projektów *cywilizacji-państw* jako jedynych sił, które mogą sprostać wyzwaniom końca *końca historii*, o tyle Krastev zwracał uwagę, że stworzenie narracji historycznej, która będzie równie atrakcyjna dla uczestników takiego europejskiego projektu, może okazać się niezwykle trudne.

Spostrzeżenie o koniecznej ekskluzywności wspólnej pamięci europejskiej powróciło, gdy dyskutanci zostali zapytani o zmiany, jakie zaproponowaliby w narracji prezentowanej przez Dom Historii Europejskiej w Brukseli. Korzystając z okazji, by zastanowić się nad szerszymi problemami jednolitej europejskiej pamięci i tożsamości, Krastev przekonywał, że stworzenie takiej narracji pamięciowej

wymagałoby zaakceptowania pewnych wykluczeń i pogodzenia się z nieobecnością. Paradoksalnie, twierdził, wspólnotowość Europy wynika z odmiennego odczytywania historii. Odpowiedź Cichockiego wskazywała również na problem wciąż nie przedyskutowanych różnic w pamięci między Europą Zachodnią i Wschodnią, podczas gdy ta pierwsza patrzy na obecny kryzys przez pryzmat liberalnej demokracji, druga widzi ją przez filtr komunistycznej przeszłości.

Europejska Sieć Pamięć i Solidarność jest międzynarodowym przedsięwzięciem, które ma na celu badanie, dokumentowanie oraz upowszechnianie wiedzy na temat historii Europy XX wieku i sposobów jej upamiętniania ze szczególnym uwzględnieniem okresu dyktatur, wojen i społecznego sprzeciwu wobec zniewolenia. Członkami Sieci są: Niemcy, Polska, Rumunia Słowacja i Węgry, a w jej gremiach doradczych zasiadają ponadto przedstawiciele Albanii, Austrii, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy i Gruzji.

Michał Machalski

Współpraca: Hanna Nowak

Obejrzyj debatę w serwisie Youtube

Dowiedz się więcej o konferencji „Genealogie pamięci”